

Dejan Sredojević

DIKCIJA

o glasu, glasovima, akcentu i prozodiji u srpskom jeziku

Dejan Sredojević

DIKCIJA

o glasu, glasovima, akcentu i prozodiji u srpskom jeziku

Novi Sad
2022

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FILOZOFSKI FAKULTET

Dr Zorana Đinđića 2
21000 Novi Sad

Dejan Sredojević
DIKCIJA

O GLASU, GLASOVIMA, AKCENTU I PROZODIJI U SRPSKOM JEZIKU

Za izdavača:

Prof. dr Ivana Živančević-Sekeruš, dekan

Recenzenti:

Prof. dr Isidora Bjelaković
Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu,
Odsek za srpski jezik i lingvistiku

Prof. dr Aleksandra Lončar Raičević
Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, Departman za srbistiku

Prof. dr Slobodan Savović
Medicinski fakultet Univerziteta u Novom Sadu,
Katedra za otorinolaringologiju

Prof. Suzana Nikolić
Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu,
Katedra za scenski govor

ISBN: 978-86-6065-690-4

NAPOMENA O AUTORSKOM PRAVU:

Nijedan deo ove publikacije ne može se prešampavati, reprodukovati ili upotrebiti u bilo kojem obliku bez pismenog odobrenja autora kao nosioca autorskog prava.

COPYRIGHT NOTICE:

No part of this publication may be reprinted, reproduced or utilized in any form without permission in writing from the autor, as the holder of the copyright.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
SIMBOLI I SKRAĆENICE KORIŠĆENI U KNJIZI	11
1. UVOD	15
2. DIKCIJA	17
2.1. Određenje termina <i>dikcija</i>	17
2.2. Standardni izgovor	22
3. GLAS I GOVOR	29
3.1. Glas	29
3.2. Organi koji neposredno učestvuju u stvaranju glasa	29
3.2.1. Generator glasa	29
3.2.2. Aktivator glasa	31
3.2.3. Rezonator glasa	34
3.3. Organi koji učestvuju u razvoju i kontroli glasa	41
3.4. Razvoj glasa i govora	41
3.5. Osobine glasa	43
3.5.1. Fizičke osobine glasa	43
3.5.2. Fiziološke osobine glasa	43
3.5.3. Muzičke osobine glasa	45
3.6. Poremećaji glasa	46
3.6.1. Organska oštećenja glasa	46
3.6.1.1. Poremećaji mehanizma povratne sprege	46
3.6.1.2. Kongenitalne anomalije	47
3.6.1.3. Zapaljenjska stanja	47
3.6.1.4. Endokrini poremećaji	48

3.6.1.5. Oštećenja mišića	48
3.6.1.6. Oštećenja nervnog sistema.....	48
3.6.1.7. Povrede fonatornog aparata	49
3.6.1.8. Tumorske promene.....	50
3.6.2. Funkcionalni poremećaji glasa	50
3.6.2.1. Fononeuroze.....	51
3.6.2.2. Fonoponoze.....	51
3.7. Poremećaji govora	53
4. ARTIKULACIJA GLASOVA.....	57
4.1. Glas (fon) i fonema	57
4.2. Mehanizmi pokretanja vazdušne struje	59
4.3. Artikulacija	60
4.3.1. Vokali i konsonanti	61
4.3.2. Način izgovora.....	62
4.3.3. Mesto izgovora	62
4.4. Plozivi.....	66
4.4.1. Plozivi standardnog srpskog jezika	68
4.4.1.1. [p] i [b]	68
4.4.1.2. [t] i [d]	69
4.4.1.3. [k] i [g]	69
4.5. Frikativi	70
4.5.1. Frikativi standardnog srpskog jezika	73
4.5.1.1. [f] i [v]	73
4.5.1.2. [s] i [z]	73
4.5.1.3. [ʃ] i [ʒ]	74
4.5.1.4. [x] i [ɣ]	75
4.6. Afrikate	76
4.6.1. Afrikate standardnog srpskog jezika	77
4.6.1.1. [tʃ] i [dʒ].....	77
4.6.1.2. [tʃ] i [dʒ].....	78

4.6.1.3. [t͡ɕ] i [d͡ʒ]	79
4.7. Nazali	80
4.7.1. Nazali standardnog srpskog jezika	83
4.7.1.1. [m] i [ɱ]	83
4.7.1.2. [n] i [ɲ]	83
4.7.1.3. [ɲ]	84
4.8. Lateralali	84
4.8.1. Lateralali standardnog srpskog jezika	86
4.8.1.1. [l]	86
4.8.1.2. [ɭ]	87
4.9. Vibranti	88
4.9.1. Vibrant standardnog srpskog jezika	90
4.9.1.1. [r]	90
4.10. Aproksimanti	91
4.10.1. Aproksimant standardnog srpskog jezika	92
4.10.1.1. [j]	92
4.11. Vokali	93
4.11.1. Vokali standardnog srpskog jezika	100
4.11.1.1. [i]	100
4.11.1.2. [e]	101
4.11.1.3. [a]	101
4.11.1.4. [o]	103
4.11.1.5. [u]	107
4.11.1.6. Glasovna vrednost refleksa dugog <i>jat</i> u ijekavskom izgovoru	107
4.11.1.7. Dodatne napomene u vezi s izgovorom vokala	108
5. AKCENAT	111
5.1. Naglasak reči	111
5.1.1. Podela jezika prema tipu naglaska	113
5.1.2. Podela jezika prema mestu naglaska	117

5.2. Prozodijski sistem standardnog srpskog jezika	117
5.3. Distribucija prozodema u standardnom srpskom jeziku.....	122
5.4. Razvoj prozodijskog sistema	123
5.5. Odstupanja od pravila distribucije akcenata kod govornih predstavnika standarda	127
5.5.1. Akcenat antroponima i toponima iz stranih jezika	139
5.6. Neakcentovane dužine	143
5.7. Prenošnja akcenata na proklitiku	154
5.7.1. Praslovensko akcenatsko prenošenje.....	155
5.7.2. Novoštokavsko akcenatsko prenošenje	157
5.8. Fonetski opis akcenata i neakcentovane dužine u standardnom srpskom jeziku.....	159
5.8.1. Elementi koji utiču na realizaciju akcenta	159
5.8.2. Tipične realizacije akcenata standardnog srpskog jezika ...	164
5.9. Fonološki opis akcenata u standardnom srpskom jeziku.....	169
5.10. Realizacija akcenata i standardni izgovor	170
6. INTONACIJA	175
6.1. Frekvencija osnovnog tona (f_0) i visina zvuka	175
6.2. Raspon f_0	176
6.3. Intonacija	177
6.4. Funkcije intonacije	179
6.5. Strukturiranje diskursa.....	179
6.5.1. Intonaciona fraza	179
6.5.2. Različite realizacije intonacionih fraza i njihova značenja ...	187
6.5.3. Gradacija.....	204
6.5.4. Nabranje.....	207
6.5.5. Kontrast	209
7. INTENZITET.....	213
8. PAUZA.....	219
9. TEMPO	233

10. RITAM.....	241
11. FOKUS.....	251
IZVORI.....	267
LITERATURA.....	267

Grafički dizajn korica knjige: prof. mr Simonida Todorović

Ilustracije: Marko Milović

Slog i prelom: Ferenc Finčur

Štampa: Futura, Novi Sad

Tiraž: 500

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

808.5

811.163.41'342.2

СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан, 1979-

Dikcija : o glasu, glasovima, akcentu i prozodiji u srpskom jeziku / Dejan Sredojević. - Novi Sad : Filozofski fakultet, 2022 (Novi Sad : Futura). - 301 str. : graf. prikazi ; 24 cm

Tiraž 500. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija.

ISBN 978-86-6065-690-4

a) Српски језик -- Дикција

COBISS.SR-ID 55732489

